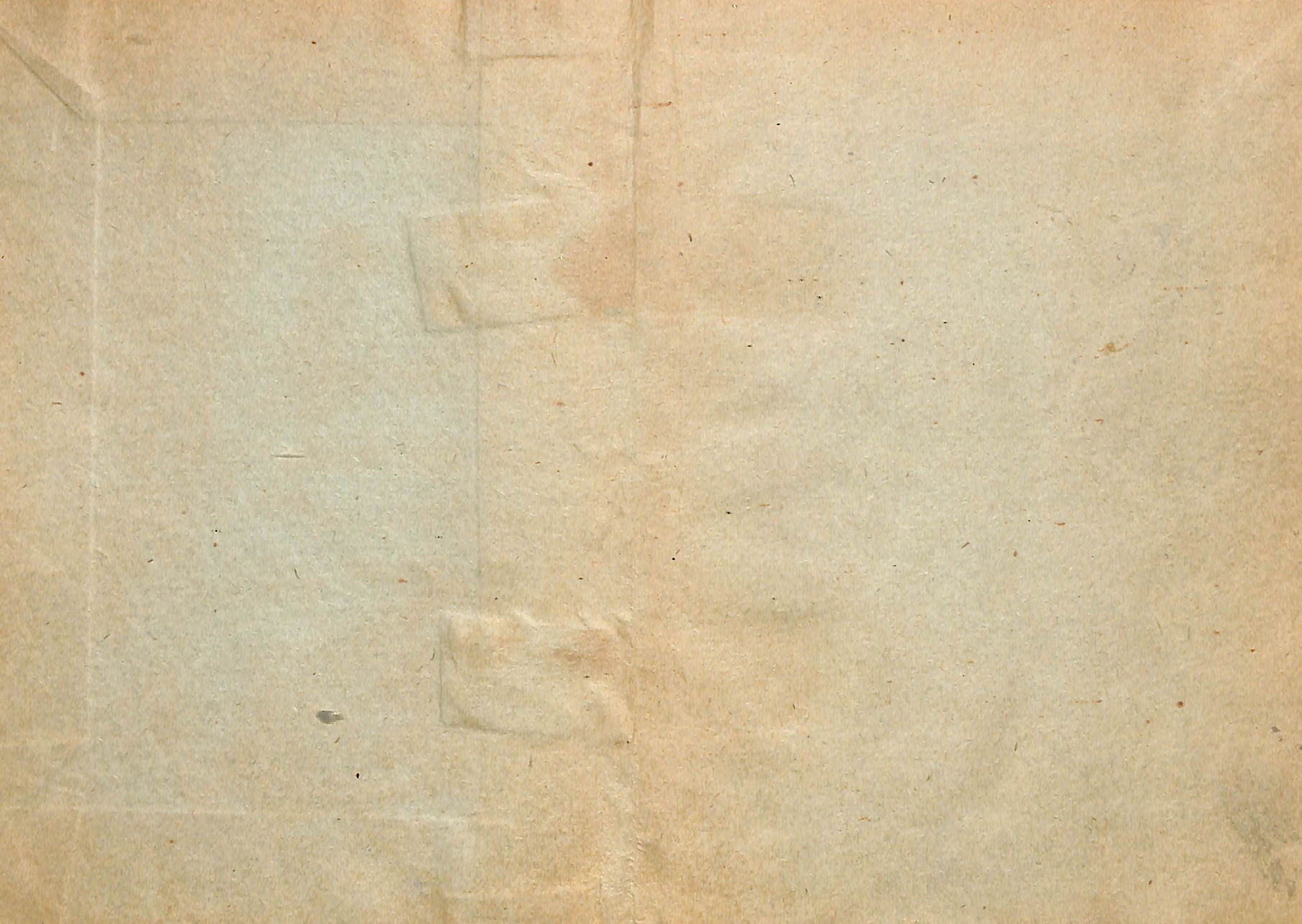

11701

Ս. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԽԱՄՐԱԾ ԿՈԿՈՆՆԵՐ

Լ. ԿՈՆԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Օ. ԱՐՁՈՒՄԱՆ

1914

Ս. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

պ
891.99

Z-17

(93)

ԽԱՄՐԱԾ ԿՈԿՈՆՆԵՐ

Կ. ԳՈՂԻՍ

1914

2074

ՏՊԱՐԱՆ ԷՒ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ
Օ. ԱՐԶՈՒՄԱՆ
№ 227

6798-57

2003

202

ԱՌ ՅԱԿՈԲ ԷՖ. ԱԼՈՋԵԱՆ

Յարգանքի անկեղծ զգացումներով

ՀԵՂԻՆԱԿԷՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Իբր նախաքայլ մը՝ ներկայ «Խամրած Կոկոններ»ով կը մտնեմ գրական ասպարէզի մը մէջ, եւ լիայոյս եմ որ մեր պատ. ընթերցողները պիտի հաճին ներողամիտ ըլլալ այն սխալներուն համար՝ որոնք կրնան սրպըրդած ըլլալ այս գործին մէջ:

Պատշիզակ
1914 Ապրիլ 9

ՀԵՂԻՆԱԿԸ

ԽԱՄՐԱԾ ԿՈԿՈՆՆԵՐ

Ա .

Արփին տակաւ կը մաղէ շառայներն իր ոսկեգոյն
Արծաթ ճամուկ խոտերուն մէջ՝ խորոտիկ դաշտերուն :
Ծաղիկներուն մէջ քնքոյշ մեղմ գեփիւռ մը հեշտական՝
Արտաբուրող չունչի մը ելեւէջով կուգայ ման .
Իրենց թերթերն երփնագեղ — թրթռում, սարսուռ, յոյզ համակ —
Տարտամօրէն կը շարժէ ստուերներու հանգունակ :
Հո՛ն մեղունքի ժըրաջան՝ լուսապսակ թեւերով ,
Կուգան մեղմիկ թառելու ծաղկանց վըրայ հոգեթով ,
Ու կը ծծեն հիւթն անոնց՝ անուշազեղն այն նեկտար .
Թոյրէն , բոյրէն ըզգլխած կը թռչըտի մեղուաց պար :
Թափ մը կուտայ սիւքն աղու . ծաղիկներն յոյլ կ'երազեն
Ջերդ տատրակներ սիրատարի արեւուն տակ լուսեղէն :
Հովիտներուն մէջ յուռթի ծառերն համակ կը շարժին ,
Հովը մեղմիկ կը սարսէ նիհար ճիւղերն արիշին ,
Ու բնութիւնն ալ գոգցես երկնքին տակ անսահման ,
Լըքուած գոյնով ջինջ , լազուարդ նազանքներովն աննըման՝
Կը վէտվէտի մարգարիտ անձրեւէն ետք սխրալի ,
Մինչ իր պչրոտ ծոցին մէջ կապոյտն երկնի կը հալի :
Շարժապատկեր մ'է վըսեմ յուզումներովն իր ամբողջ ,
Արուեստ մը մեծ , պերճափառ հըպումներու մէջ դողդոջ .
Քաւազան մը մոգական կայծակնացոյ շողերով
Հըպած է կոյս դաշտերուն անըղագեղ ու խըռով ,
Ի՛այլափոխած է զանոնք նախադարեան դըրախտին ,

Երանգներու ոսկեղէն, փթթումներու գիրգ հեշտին :
 Զատկածաղիկն հոս ահա անմեղունակ նայուածքով՝
 Առուակի մը մաքրափայլ՝ լոյծ կենարար ջուրին քով
 Լայն կը բանայ սարսուղին՝ քնքոյշ բաժակներ գունեան,
 Մինչ շուրջն իրեն մեղմագին զեփիւններ կը հեւան :
 Հոն սօսիներ դարաւոր արեւուն տակ կը խոկան
 Եւ կ'ուծանայ դաշտին մէջ՝ մինչ երգն անոնց տրտմաքամ .
 Կարծես անհուն յոյզերու, տողերու մէջ տենդային
 Հոգիներու մահամերձ հոգեվարքը ըլլային :
 Բիչ մը հեռուն, բլրին քով սև նոճիներն ամբարձած .
 Գրկապնդել կը ճգնին անուրջն իրենց մշտացած .
 Բայց անուրջը կը թռչի, և դեռ իրենք կը խոկան
 Արտասուաթոր, ինքնամփոփ դառն ներկան, ապագան :
 Արեւն ոսկի կը փայլի ճաճանչներովն իր շողշող
 Այլակերպմամբն Յիսուսին . այլ նոճիներն լուռ, դժգոհ,
 Լոյսնայտ հեւքոտ կը մերժեն . ու կը խոկան, կը խոկան
 Երկինքն խաժակ, կամարուն, լուսնակն անուշ, հեշտական :
 Յետոյ գետակ մը ոլոր ալիքներովն իր պանդոյր՝
 Կը սողոսկի, կ'երկնայ անտառներուն մէջ անդոյր .
 Ու նիհարցած բոյսերու կեանքի զարթնում մը կուտայ,
 Կեանք կը բաշխէ տկարին, մարմիններուն անըզգայ :
 Գետակէն վեր ամբարձած չղթային մէջ լեռներուն
 Կը փափրլին արեւուն ճառագայթներն երբերուն .
 Եւ ուր դողդոջ եղջերուն սարսուռներով տենդաղին
 Արագավազ կը սուրայ ցոլքերուն հետ իր աչքին .
 Կ'ոստնու քարին վըրայէն ու խօլաբար կ'ընթանայ
 Ակնավճիտ ջուրերուն, աղբիւրներուն բիւրեղեայ :
 Կը կոխէ հոն անկասկած, անհամարձակ իր ոտքով,
 Մինչ ալիքներն հողմավար կ'երթան ափունքն ապահով .
 Կը ծրուէ վիզն յամբօրէն, եղջիւրներն ալ կը հակին,
 Բայց ձայնէ մը սարսափած աղերնաղու, լուսածին
 Կը ցըցէ վեր . որսորդն է . . . ոտնաձայնէն՝ գուշակած :

Նայուածքներն իր հալին և իրերն ալ ամպամած,
 Սպառնացող վտանգի անհուն տենդով սարսուղին
 Արագօրէն կը դառնան ու կը ցցուին իր աչքին :
 Ուղի կրնար ըմպել ջուրն աղբերակէն անապակ,
 Կարծես երկիր կը դողայ իր դողդոջուն մարմինն տակ,
 Հիմայ որսորդն իր աչքին վտանգ մըն է մշտակայ,
 Ալ կամքն անոր չի զօրեր . փախչիլ դժուար է հիմայ :

Բ.

Այդ եղջերուի լերանց մէջ ծնած, սնած է, Տիրան :
 Տնակն անոնց կը ծաղկէր հովիտին մէջ հեշտական,
 Գետակի մը ոլորուն ափերուն քով գեղազարդ :
 Հոն չորս ծառեր մեծափառ, սաղարթախիտ, խորարմատ
 Կը սփռէին շուքն իրենց : Եւ սարփինան կը ծաղկէր
 Պատուհանին փաթթուած այծտերեւին առնթին :
 Բաղեղն այստեղ կարօտովն վեր կը նայէր դալկահար
 Ծաճանչաւտ ցոլքերուն արեգակին հրավառ .
 Այդտեղ արտոյտն ոստոստուն ու դեղձանիկն երգեցիկ
 Կը դիւթէին դաշտն համբուն իրենց երգով գեղեցիկ,
 Մինչ ժրրաջան ծիծեռնակն հիւղին երկայն քիւլին տակ՝
 Բոյնն ամայի կը չինէ, քամիներէն փրլատակ :
 Հոն տընակէն քիչ հեռու պարտէզն աղու կ'երկնար
 Երկնակապոյտ մրտենեաց ու վարդերուն սիրավառ :

Հոն անուշակ, քաղցր օրերն իր մանկութեան խաղաղիկ՝
 Կը վայելէր, կըմբոշինէր Տիրանն անդորր ու հեզիկ :
 Ամպրոպներու, լեռներու ինքը զաւակն հարազատ,
 Արեւնող երկնից տակ, մթնոլորտին մէջ աղատ,
 Ակերուն քով շողշողուն լռիկ այսպէս կը մեծնար :
 Մանուկ հոգին շուշան մ'էր անմեղ, սիրուն ու արդար,

Մանիշակն իսկ կը չի կնէր դաշտերուն մէջ ամայի
 Ու գեղաթոյր շահաւոր կ'առնէր գոյն մը հինայի,
 Բոսիկ ոտքով երբ Տիրան կ'անցնէր ուրախ, զուարթուն
 Անգէտ վշտին, ցաւերուն և աշխարհի իրերուն:
 Տատրակ մ'աղու էր գոգցեա փրփուր լանջքով սատափէ
 Որ օրն ի բուն տընակին քովն ընդերկար կ'երազէ:
 Անոյ սէր մը մանկական փթթումներով սիրազեղ
 Կը պարուրէր ջինջ հոգին. և իր ձայնին մէջ հնչեղ
 Անմեղութիւնն թափ կուտար գեղանշոյլ թեւերով,
 Մինչ կիրքերն ալ նիրհէին երազին մէջ անխռով:
 Ահա յանկարծ լուսամած գաղափարներ կ'առնէր թեւ
 Եւ արեւուն լոյսին հետ կը սրլանար թեւ ի թեւ,
 Ու կ'ողջունէր հորիզոնն երիզներով կիսալոյս,
 Ուր կը գտնէր անուրջներ ու լուսաբաղձ սրտին՝ յոյս:
 Կը մխրճէր ծալքին մէջ թուխ ամպերուն հողմալար,
 Մերթ երազուն կը սուրար արագալազ, յուսալառ
 Աչքերն աղու սեւեռուն արշալոյսին չողողուն.
 Որ իր կէքին հետ անշուշտ պիտի բերէր թաթաւուն՝
 Փայլակնաւէտ ըղձանքներ, նոր նոր յոյսեր երերուն.
 Պիտի բերէր սիրահիւս, ակնախտիդ տեսիլներ
 Որոնց քաղցրիկ գրգռնքին մէջն իր հոգին պիտ' ծաղկէր:
 Այսպէս կ'անցնէր կեանքն ահա երազներով հեշտագին
 Լեռներուն մէջ ուռճացող փթթինագեղ ծաղիկին:
 Ու երբ լուսնակն անուշիկ, լըռիկ անձայն կ'երկննար
 Ծործորներուն հոտաւէտ ու խոտերուն վրայ դալար,
 Երբ լոյս ծիծաղ կը սփռէր անտառներուն մէջ անանց,
 Կը վերցընէր քողը սեւ լուռ մթութեան անթափանց,
 Տիրան արբիւռ, ու դիւթուած քերթող կ'ըլլար այն ատեն
 Ու քաղցրօրէն օրօրուն տերեւներու խառնափէն,
 Ճառագայթի դէմ լուսնին փակէր աչերն անխռով,
 Վաղորդայնի բոցաշող երազներու երկունքով:
 Մազերն ոսկի թուլօրէն ուսերէն վար իր լայնիչ

Կ'իջնէին, մինչ՝ միտքն անդորր աղդեցութեամբն հաշիւի
 Դաշտէն, լեռնէն ալ անդին հորիզոններ կը փախէր...
 Երբեմն հով մը քաղցրասիւք իր տնակին կիսաւեր՝
 Փոշեթաթաւ, չորացած խոզանները տարածուն
 Կը սարսէր. և ժպիտով, գորովանքով մը անհուն
 Բոսորագեղ այտերուն վարդերն աղու տարփակէզ
 Իր պարիկի մատներով թափանցկացած գերդ բնեղ՝
 Բնքուշօրէն կը շոյէր. յետոյ կ'ոստնուր խելայեղ
 Լեցուն սիրով, հրճուանքով՝ անտառներուն մէջ չըքեղ:
 Դաշտերուն մէջ՝ երազուն շուշանն էր այդ անմեղուկ,
 Կ'ըմպէր սէրն անարատ իրրեւ նեկտար մը հեղուկ.
 Սիրտն իր անօթ մ'էր կարծես բուրումներու խնկիլի
 Ուրկէ ժպիտ անուշակ ու խնդութիւն կը ծորի:
 Ու երբ բանար ջինջ հոգին վառած ջահեր կ'իյնային
 Հոն՝ լուսաղարդ երկնքէն սարսուռներով տենդային:
 Այդ ժամանակ էութեամբ համակ գորով կը դառնար,
 Ողորմելու ուրիշին տենչէն մղուած անդադար.
 Կ'ուզէր կաղնի մը ըլլալ լայնափեռիկ, հաստաբետ
 Ու բարձրանալ մրրիկին, փոթորիկին ընդդէմ հետս՝
 Որ տարածէր լայնօրէն ստուերամած իր թեւեր.
 Ու քրտինքով թաթաւուն, յոգնակոտոր ճամբորդներ,
 Խաղաղօրէն տարածուած իր շուքերուն տակ զովիկ
 Հանգստութիւն առնէին լոկ վայրկեան մը երջանիկ:
 Կ'ըղձար շինել շողն այգուն երանգներով նրբաւէտ
 Որ լոյս սէրն իր տարածէր խնդութիւնով մը յաւէտ՝
 Գեղերվնելու կատարներն երջանկութեամբ մը անանց
 Անհունօրէն տարածուած ամբարհաւան, սէգ լեռանց:
 Երթար տնակն օժանէ, հրճուանքով մը հեշտագին,
 Աշխատութեամբ քայքայուած յոգնալատտակ մշակին.
 Պատուհանէն սրբորդէր քնքուշօրէն ու հեզիկ,
 Զերմ համբոյրով մ'օծելու, այտերն անուշ ու փափկիկ
 Ազատ լերանց մէջ ծընած աղատատենչ սարորդւոյն,

Որ կը հնչէր խրոտուած իր խշտիկին մէջ տմոյն .
Երազէ մը վազախոյս դէմքի գիծերն այլայլած ,
Կարծես երբեք այս տղան կաթն իր մօրկան չէր ծծած . . . :

Գ .

Ի՞նչ անուշ էր կոյս կեանքն իր վայրերուն մէջ այս սիրուն
— Համակ երազ դիւթական հիատեսիլ սարսրոտուն . —
Իր հոգւոյն մէջ ծաղկատի ի՞նչ մեծ հաճոյք մը կ'զգար
Երբ պիւքի մը սիրահալ շոյանքներէն կ'արթննար ,
Ու կանչերուն հետ աղւոր աքաղաղի զարթօնքին
Աշխատութեան կ'սկսէր կենդանութեամբ մը կրկին :
Կարծես նախնի մարդերուն կենցաղն էր որ կը վարէր
Ծործորներու մէջ յուսթի , ժայռերու վրայ ապալեր :
Մերթ պրկըւած . կաշմբուռն իր ձեռքերով առնական
Ուքերուն տակ կը փշրէր հողակոշտերն լերկ խոպան ,
Եւ մերթ ոսկի շողերուն վերջալոյսին հոգեթով՝
Որոնք դանդաղ կ'իջնէին լեռներէն վար սահելով՝
Ան հաւաքած ոչխարներն առուններուն առնթեր ,
Սօսափնագեղ , հօտեւան , ծառերուն տակ կը նստէր :
Մնդուս , թաւիչ խոտերուն դալարին մէջ փափկագին
Անփութօրէն տարածուած՝ զերդ յոյլ ծաղիկն հեշտանքին ,
Հուռ ինքնամիտի կը դիտէր դաշտանկարն . մինչ յուշիկ ,
Սաղարթները ծառերուն դաշնակումով մ'անուշիկ
Կը ցրուէին հովերուն գիւթիչ երգ մը անտառի
Զոր որսորդէն գաղտասոյր նաւ կ'ըլլար լսելի :
Ոչխարները խելօքիկ գլուխն իրենց վար հակած ,
Կ'որոճային անդադրում անդորրութեամբ մ'անկասկած ,
Եւ նորածագ լուսնակին ճաճանչագեղ շողին տակ
Գեղեցկօրէն կը փայլէր գեղմն անոնց նուրբ , Սպիտակ .
Որոնք՝ ձիւներ ըլլային գոգցես մազուած երկնքէն

Յորերու մէջ լրռանխոտ ու դաշտերու լուսեղէն .

— Զերմակ կէտեր — որ դաշտին փայլ մը տային գեղազարդ ,
Ոչխարներն այդ գլխահակ իրենց բուրդովն անաղարտ :
Եւ գառները ոստոստուն , աղատասէր ու կայտառ՝
Որոնց խաժակ աչքերէն անմեղութիւնն կը ցոլար՝
Բերանն իրենց երկարած անոյշ մօրկան ստինքին ,
Կը ծծէին հիւթեղ ու կինսայորդ , հեշտագին :

Բիչ մը հեռուն առուին քով՝ ուռնէւոյն տակն ու վերեւ
Արտասուքի կայլակներ . հո՛ս արցունքի մը տերեւ ,
Երեկոյեան սիւքին հետ կը սարսրաւոր սմեղուկ :
Ու հոն դեռ նոր վիրաւոր թրթռուն ծաղիկ մը փափուկ՝
Դեղնած , թոշնած , աղաղուն տերեւի մ'հետ դալկահար
Հոգեվարքի մահաբեր մոլուցքներով պար կուգար :
Օ՛հ այդ լքուած ծաղիկին վերջին պարը մոլեկան ,
Օ՛հ այդ լքուած ծաղիկին սարսուռները հոգեհան .
Օրհասական ճիգերով թիթեռնիկ մըն է , կարծես ,
Ասեղներէն սայրասուր սրտախորուած իրապէս :
Ու պատկերներ կային դեռ դաշտերուն մէջ առուին շուրջ
Երեւոյթներ զգլխիչ՝ հոգեպարար զերդ անուրջ .
Յորդահոսան լոյս ակեր տեսիլներով դիւթական
Որոնց շուրջ սիրավառ օղանոյշներ կուգան ման :
Ու դեռ անդին ձորերէն , դաշտավայրէն քիչ հեռուն
Անհունօրէն տարածուած վեհատեսիլ լեռներուն
Կ'երեւային սըլացիկ կատարները խրոխտ , սէպ .
Այդ մեծափառ , վեհական լեռներն էին ուր ստէպ ,
Տիրան կ'երթար հօրը հետ եղջերուներ որսալու .
Հրրացանն միշտ իր ուսին , չուռն ալ քովէն ահարկու :
Օ՛հ այդ օրը երջանիկ , այդ օրը լաւ կը յիշէր ,
Երկու տարի անցած էր բայց թարմ էին իր յուշեր :
Ի՞նչ քաղցր էին , ի՞նչ սիրուն երբ յոյզով մը տենդային
Մերթ քարերու բաղխելով , մերթ կոճերու վազէին
Աչքերն անփայլ , նուաղուն եղջերուի մը ետեւէն .

Երբ հայրն յանկարծ ուժգնակի բռնած գաւկիսն պիրկ թեւէն,
 Խորխորատին դէմ անեղ կ'աւելցընէր քայլն անոր,
 Ու հայրաբար խորատէր, «Ձգոյ՛ջ տղաս չըլլայ որ
 Գահավիժիս լեռնէն վար սաստիկ թափով մ'ուժգնակի
 Իր թերախին արձակուած սուլող նետէ մ'աւելի:
 Ձգուչացիր վիհ ունին մեր լեռներն այս դիւթական,
 Քայլ մ'աւելի... արդ սուղիս լըռիկ ծոցին մէջ մահուան»
 Սակայն հիմա իր հոգին և կեանքն էին ալ ուրիշ.
 Թէն սիրտն էր անգիտակ խորհուրդներու պիղծ, լպիրշ,
 Հիմա բան մը կը ծըլէր լանջքին խորը փրփրալի,
 Խօս զգացում մը միսթիք, անոյ՛ջ սէր մը աւելի:

Դ.

Լուռ բնութեան գոյներէն, դիւթանքներէն տեսլացած,
 Անպարագիծ յուշերու, խոհերու մէջ մշտայած՝
 Երբ օր մ'այսպէս կը քայլէր դառնուկներովն իր կայտառ,
 Ոսկեշողջող արեւուն շառայներուն տակ փարփառ,
 Երբ միտքն նորէն կը յածէր յիշատակով մ'անուրջի
 Ծառերուն տակ երկարող ստուերներուն մէջ շուրջի,
 Յանկարծ շուշան զգեստով ու քալուածքով նազենի
 Առուակին քով նշմարեց սիրուն կոյս մը քաղքենի:
 Դաշտերուն մէջ՝ մշտայած օդանոյ՛ջ մը կարծեց ան
 Հոգեխըռով նայուածքով, խորհուրդներով լուկեան:
 Եւ ակնապիշ նայեցաւ այս հուրքին լուսութոյր,
 Անըջահոծ մաղերու և իր դէմքին անանգոյր:
 Օհ ի՞նչ անուշ տեսք մ'ունէր և ի՞նչ յոյզեր հեշտադէին,
 Շուշանագեղ ծոծրակ մը թաղուած մէջը գրգանքին.
 Փրփուր լանջք մը լուսազեղ, գեղաքանդակ սիրավառ
 Կ'երեւէ՛լէր սարսուգին յուզմունքներու միջիւ յար:
 Մազերը թոյլ, ծրփծրփուն ովկիանոս մը փրփրալի

Եւ սանտրըն ալ իր գլխուն փայլ մը կուտար սխրալի:
 Յոյժ մը ուղփին շողերէն ծածանքներով հեշտօրօր
 Աչքերուն մէջ թաքնած էր թափանցկացած օրէ օր.
 Նշուլագեղ մանեակ մը ոսկեհանգոյց շղթայով,
 Կախած էր այդ աղջիկը կարապնավիզ, հոգեթով:
 Լոյս լուսնկայ մ'էր կարծես լոյսերու մէջ դիւթական,
 Որ կը յածի՝ հողմավար ամպերու մէջ երփներփեան.
 Եւ մարմինը լուսութոյր կ'արծես աննիւթ բան մըն էր
 Մեղմ շուշներէն կազմուած, զեփուռներէն սիրաբեր...
 Ձը հաւատաց թէ կոյսն այդ էակ մըն էր իր նման,
 Ուրիշ մարդէ մը առած կոյս կեանքն իր սիրական.
 Ձը հաւատաց ան երբեք թէ այս մաքուր տեսքին մէջ
 Այդ աղջիկն ալ իրեն պէս ունէր սէր—հուր մը անշէջ—
 Որ անզգոյ՛ջ, սաստկավառ նայուածքի մը հըպումէն
 Կրնար ձայթիլ կայծն անա փայլակներու լուսեղէն:
 Անտառին մէջ թափառող անտառանոյ՛ջ մը կարծած,
 Լուռ, սրտադող ու զգոյ՛ջ նայուածքներով մշտացած
 Շտկեց քայլերն դէպ' այդ կողմն. դալար եղբրքն գետակին
 Ուր՝ խրոտված կը վազէր ջուրն առուակին ու ակին:
 Եւ յուշքն խկոյն հաւաքած ձայնով մը մեղմ ու դողդոջ՝
 Որուն մէջը նշմարուէր անկեղծութիւն մը ամբողջ
 Այսպէս կանչեց «Ո՛վ քաղցրիկ, սխրատեսիլ գեղուհի,
 Ի՞նչ ես, մարդ մը կենդանի թէ լեռներու մի ողի.
 Ո՛ր հովիկը մեղմասոյլ քեզ հոս բերաւ մոլորուն,
 Ակերուն քով լուսաբուխ մեր վեհական լեռներուն:
 Ըսէ՛, ո՞ր տենչն անկայուն և ո՞ր խորհուրդն մըթածալ
 Ձերդ մի տերեւ հողմավար քեզ մղեցին այստեղ գալ.
 Միթէ էս'իկ ես ապրող աշխարհի մէջ կենդանի,
 Թէ հրեշտակն Աստուծոյ որ մարդս մահուան կը տանի:
 Բո՞յր ես, թո՞յր ես, շուշան կոյս գարնանագեղ մաքրափայլ
 Դաշտերու մէջ պճնադարդ, անտառներու մէջ մըռայլ.
 Կամ սօսափի՛ւն, սի՛ւք արդեօք դաշնակումով գեղալար

Որ մեղմագին կ'ընթանայ բլուրներու կողն ի վար .
 Շո՞ղն ես արդեօք երփնագեղ արշալոյսին հրամազ
 Որ ջուրերուն մէջ սուզի աղբիւրներուն յորդավազ .
 Ընէ՛ ինծի ոգի՛ն ես մեր լեռներուն պահապան
 Որ այսպէս լուռ , անտարբեր այս տեղերը կուգաս ման :»
 «Ո՛չ բոյր , ոչ թոյր ոչ չողն եմ՝ պատասխանեց աղջիկն այն ,
 Ոչ ալ զեփիւռ սրլացող անտառին մէջ մեղմաձայն .
 Այլ քեզի պէս էակ մը ապէնիազ պատանի ,
 Տենջանքներով լուսայորդ ու սէրերով կենդանի :
 Մի՛ այլայլիր ես կոյս եմ և սիրտ մ'ունիմ քեզ Նըման ,
 Սիրտ մը բոյրով կենսայի , տարփոտ , անհուն , անսահման :
 Եկայ մօտիկ մեր քաղքէն այս լեռները դըրացի ,
 Ու երբ շողշող ակերուն մէջ ոտքերըս կոխեցի՝
 Արեգն ոսկի կը ծագէր սարահարթին ետեւէն :
 Եւ արտոյտներ թեւաբախ փառքերու մէջ լուսեղէն
 Կը սուրային : Ես տարուած տեսքերէն այս սիրալիր ,
 Ծառերու մէջ դաշնակող խարշափներուն՝ ունկնդիր ,
 Հոգեպարար բոյրերով վայրի սէրը՝ ըմպեցի :
 Ո՛վ դու զաւակ լեռներու , կուտամ քեզ բիւր երանի .
 Երբէք մեր կեղտ քաղաքին դիւթանքները հեշտական
 Չեն հաւասար ձեր վայրի տեսիլքներուն . ուր՝ փարթամ
 Պատկեր մ'ամբողջ յոյզերու , սարսուռներու կընդդէմի
 Խորախորհուրդ ցոլքերով , երանքներով հենայի :
 Ա՛հ ի՛նչ քաղցր է բնութեան դիւթանքներուն տակ ապրել
 Եւ վայելել հեշտագին կեանքի մայիսն ու ապրիլ .
 Ի՛նչ անուշ է այս վարի լեռներուն մէջ մըթածալ ,
 Երազներով օրօրուն սրտի ընկեր մ'ունենալ :»
 Ըսաւ և իր հոգւոյն մէջ փոթորկում մը գերդ ալիք .
 Ծաւալեցաւ , մըրրկից փչող սիրտն ու աղիք .
 Եւ ճաճանչի մը պէս լոյս՝ չողն աչքերուն վարվըռուն
 Գընաց սուզել խորամուխ հոգիին մէջ պատանւոյն ,
 Եւ նայուածքով մը տուաւ լեռներու այս կտրիճին՝
 Սիրտն ալեյոյզ , խորանդունդ տարփանքներու հուր բագին :

Տիրանին կոյս հոգւոյն մէջ ճառագայթն այդ արձակուած
 Ծաւալեցաւ շուտափոյթ ու հուր մ'եղաւ մշտայած :
 Իր անարատ սրտին մէջ յորդ փրփուր մը ծաղկեցաւ
 Եւ պատկեր մը անուրջի լոյսերու պէս սրլացաւ
 Հորիզոնէն իր մտքին : Մանկութենէն վերջ կուգար
 Կեանքն յորդառատ զգացմանց , տենջանքներու սիրավառ ,
 Եւ ինչպէս որ կը սիրէր վարդը ծաղկած դաշտին մէջ ,
 Հսկայական լեռներուն կատարները ձիւնառէջ ,
 Լուսաշողշող դաշտերուն մեղմ՝ ծըփանքն ու ելեւէջ ,
 Սիրոց կոյսն այդ պերճանքին անհուն սիրով մը անչէջ :
 Հիմայ անոր փըրփըրող կուրծքին վըրայ սիրահալ
 Հակած դուռին իր տենդոտ կ'ուղէր յաւէտ գինովնալ :
 Կ'ուղէր ըմպել աչքերուն թովանքն անուշ կապուտակ
 Եւ լուսացայտ մարմինին մորթը — փրփուր ըսպիտակ — .
 Կ'ուղէր վայել զրգանքը , սէրն անսահման , հեշտագին ,
 Լեռներու մէջ ուռճալից՝ այս անարատ աղջիկին .
 Կ'ուղէր ապրիլ , ա՛հ ապրիլ թովտութիւնը հիմենեան
 Տարփազրդիւ այս կոյսին օծումներու մէջ բուրեան :
 «Եկո՛ւր ըսաւ ո՛վ աղջիկ Արշալոյսի դու քրքում»
 Խոհերուդ մէջ յորդածալ մ'ըլար տխուր ու տրտում ,
 Եկո՛ւր , եկո՛ւր , ա՛յ աղջիկ շուրթերըս քեզ կ'սպասեն ,
 Մի վախճա՛ր դուն , մ'երկնչիր քեզ չեն կանչեր դարպասէն :
 Եկո՛ւր վայելե՛ք մեր սէրը ծործորին մէջ այս յուռթի
 Մեր երկինքին տակ անքոյթ փթթումներով ժպտաի :
 Եկո՛ւր հուրիս գեղակերտ հովերը մեղ թող օրենն ,
 Վարդն ու յամիկն ու մեխակ անուշ բոյրեր թող բուրեն
 Թող մաղերուդ սիրաբոյլ հիւսկէններուն մէջ քու մայթ
 Ժրպտի սիրով մ'անսահման արեւուն լոյս ճառագայթ :
 Բըլուրին կողքը ծաղկած մատենիին սիրաթոր՝
 Հալուէներէն անուշակ թող բոյրերը մշտածոր
 Վարդ ունգունքըդ արարեն . ու դուն թովուած ու արբելու
 Այս առուակին հեղանազ լոյս ծիծաղին ունկնդիր՝

Փրփուր հոգիդ՝ հոգւոյս մէջ, կուրծքդ կուրծքիս տակ հակած
 Վերջալոյսի մարմնըն շողերուն հետ քընանաս:
 Ու երկինքը թող ժպտի վերէն անո՛ւշ, կապուտակ,
 Եւ աստղերն ալ սիրափայլ ու շողակաթ զերդ սուտակ,
 Հրեշտակներու պէս բարի վերէն ժըպտտ արծակեն
 Փթթումներով ծաղիկի իրենց շողշող արծակէն:
 Եկո՛ւր, եկո՛ւր, ա՛յ աղջիկ արշալոյսի դու քրքում,
 Խոհերուդ մէջ յորդածալ մ'ըլլար տխուր ու տրտում,
 Եկո՛ւր, եկո՛ւր ա՛յ աղջիկ շուրթերու քեզ կ'սպասեն,
 Մի՛ վախնար դուն, մ'երկնչիր, քեզ չեն կանչեր դարպասէն:
 Տե՛ս դաշտերուն մէջ բուրեան մասրենիներն կը ժպտին,
 Ձորերու մէջ լեռան խոտ կոյս շուշաններ կը փթթին:
 Տես առուին եզրն ամբարձած ալիքներու կարկաչէն՝
 Ուռենիներն արբշնոտ, արցունքոտ մեզ կը կանչեն:
 Զեփիւռները տե՛ս բուրեան թրթռումներով անուշիկ
 Հո՛ւն մեր գալուն կ'սպասեն երազներու պէս յուշիկ:
 Արեգն ահա պերճափառ, շառափնաթափ, ոսկեգոյն
 Կը թօթուէ լոյսն հըրացայտ իր առիւծի բաշերուն,
 Եւ թափով մը քերագոյն կը սըլանայ վաղէ վաղ
 Կատարներէն վար ցայտող ջրվէժին պէս յորդավազ:
 Կեանք կ'ուտայ, սէր մ'անասանման ծործորներուն, ծըմակին,
 Լերան կուրծքէն դուրս ծորող շողշողուն լոյս մը ակին:
 Եկուր դո՛ւն ալ ո՛վ աղջիկ, ո՛վ ըղձանոյշ հեզանազ
 Յոլքերուն հետ ոսկեծղի արեգակին հըրամազ,
 Տենդոտ կեանք մը տարածէ սիրածարաւ հոգւոյս մէջ,
 Ճառագայթներ հեշտանքի փայլակներու պէս անշէջ:
 Եկո՛ւր և մեր կոյս սիրոյն փոխան նարոտ, պըսակի
 Ըլլան վկան յաւիտեան սէգ լեռներն այս ամենի,
 Օձաճապուկ գետակն այս ալիքներով գալարուն
 Որ հիմա մեզ կ'անջատէ թերթերու պէս երերուն
 Եկո՛ւր, եկո՛ւր ա՛յ աղջիկ արշալոյսի դու քրքում,
 Խոհերուդ մէջ յորդածալ մ'ըլլար տխուր ու տրտում,

Եկուր, եկուր ա՛յ աղջիկ շուրթերու քեզ կ'սպասեն,
 Մի՛ վախնար դուն, մ'երկնչիր քեզ չեն կանչեր դարպասէն:

 Ահա կ'անցնին կը սահին սոյերուն պէս զեփիւռին
 Եւ իրենց շուրջ՝ օդին մէջ թռչուններն խօլ կը բերկրին:
 Դաշտերուն մէջ լըռեկան մասրենիներն ալ բոլոր
 Կը խոնարհին յամբօրէն, սիրուն տեսքով մը աղւոր:
 Ծառերն ամբողջ հեշտաբոյր թրթռումներով սիրական
 Բարի գալուստ կը մաղթեն: Եւ շուշաններն ալ՝ մանկան
 Ժըպտտով մը քաղցր՝ իրենց թերթերն հակին գիրգ նըբին,
 Որոնց մէջը կը լուայ ճառագայթն իր լոյս արփին:
 Եւ անարատ սմբուլն ալ սարսուռով մը մեղմակի՝
 Իրենց տամուկ ոտքերուն տակ անզգոյշ կը հակի:
 Կ'անցնին անոնք հոգեւին, ոսկենըչոլ զերդ երազ,
 Սիրատարփիկ լուսնակին քալուածքներովն հեղանազ:
 Կ'երթան, կ'երթան և ահա դալարին մէջ մարգերուն,
 Գետակի մը քով մաքուր, ծառերուն տակ երերուն
 Կընդնշմարուի խրճիթը. ուր արեւը ծիրանի
 Ծողն իր քնքոյշ, լուսացայտ ներս թափել կը վարանի:
 Կը հասնին հոն, հիւղին քով, յոյզն ալ իրենց ետեւէն
 Ծառերուն տակ լըռանիստ՝ ուր նայեաղներ կը թեւեն.
 Ուր ստուերը մըթագոյն երազներու մշտակայ
 Բաղեղին հետ փաթթըւած անհունօրէն կը խոկայ:

Ե.

Ծով մը կ'ուգայ մեղմասոյլ ամայութեանց ընդմէջէն
 Ձոր սաղարթներ ծառերու մերթ քայլն անոր կ'ընդմիջեն,
 Կ'ուգայ մեղմիկ կը յածի ծաղկանց մէջը զերդ փսիաթ
 Որոնք պատմեն իրարու արեւուն տակ յար հեքեքի:

Ու կը տեսնէ ծառին տակ, խոտերուն մէջ տրտմաքամ
Անփութօրէն տարածուած զոյգ մը ծաղիկ անթառամ.
Ասողներու պէս լուսարիք աչուքներով սատափէ,
Որոնց անուշ ցոլքին մէջ հուր մը դնել կ'շտապէ
Իղձերու մէջ մոլորուն, սարսուռներու մէջ յղի՝
Հորիզոններ թափառող աղու երազն ոսկեծղի:
Կը մօտենայ և քաղցր փայփայանքով մը յուշիկ,
Կ'առնէ համբոյր մը անոնց շրթունքներէն անուշիկ.
Կը մըխրճի աղջկան գանգուրներուն մէջ քուժայթ
Ուրտեղ սանտրը գեղեցիկ կը կամարուի լուսացայտ.
Սիրափրփուր ունի ի վար կը տարտղընէ զերդ չառայլ,
Թրթռում, սարսուռ մը կ'ուտայ ծամերուն այդ լուսափայլ:
Յետոյ կ'երգէ մեղմագին ծաղիկներուն հետ քնքոյլ,
Անմահական ձայնին պէս հրեշտակներու քաղցրանոյլ.
Ծառերն համբուն գեղազարդ սարսուռներով հոգեւին
Հըրապուրուած կ'ունկընդրեն զարմանազեղ այս երգին:
Իր անընդհատ վազքերէն գետակն անգամ կը դադրի
Բլրակն անոյլ կը մընայ արձանացած զերդ անդրի,
Ձեփիւռին հետ ծաղիկներն անոյլ՝ այսպէս դաշնակեն.
«Ինովցէ՛ք ո՛վ սիրահարք, մեր գեղալար նուագէն.
Հոգեպարար մենք ահա բուրումը մեր կը ցանցենք,
Սիրափրփուր ձեր սրտին հըրայրքն անոյլ կ'արծարծենք:
Մոռցէ՛ք ձեր վիշտն հոգեմաշ, աշխարհն ամբողջ խաբկանքին
Մոռցէ՛ք եղիճն աղտաղտուկ ձեր յուշերուն տրտմագին,
Ունկընդրեցէ՛ք: Մենք ահա սարսուռն ունինք յոյգերուն,
Ժպիւղառն ինք քաղցրանոյլ շրթունքներու երերուն.
Ըղձանոյշն ենք հեշտանքին, սէրը մեզմէ կը ծլլի.
Փսփրսուքն ենք սիրտերուն, կուրծքէն լոյս փրփրալի.
Գիշերին մէջ սիրաւէտ՝ լեզուներէ չարանենգ
Հեռու փախչող, հոգեւին դադանիքը մենք կը պահենք:
Ծիծաղն ունինք լուսնակին ու երկնքին գեղեցիկ,
Դաշնամուրն ենք բընութեան հըրեշտակներ երգեցիկ.

Գարնանագեղ կոյսերուն ժպիւղան ունինք տրտմանոյլ,
Տարփանքն անոնց սրտերուն, երազներուն նուրբ, քնքոյլ:
Ամփոռն ենք մեղրակաթ անմահութեան բաժակին,
Բոյրերն համակ սիրածոր միայն մեզմէ կը ծաղկին.
Գեղադաշնակ, թրթռուն օրօրն ենք քընաբեր
Սիրատարփիկ զոյգերուն անուրջներով տարուբեր.
Մայրամուտէն վերջ իջնող Մորփէսին լուեւան
Բոյրերը մենք կը ցանցենք թրթռումներով հեշտական:
Դո՛ւք ալ սիրոյ վայելքին նորափրթիթ կոկոններ,
Դո՛ւք, աւօտին մէջ ցաթող արշալոյսներ կենսաբեր,
Գինովցէ՛ք մեր բոյրերէն ու գեղալար նուագէն,
Հոս ծառերուն տակ քաղցրիկ որոնք միշտ սէր նուագեն:
Ըմբոխենցէ՛ք հոգեւին մեր բոյրն անոյլ խնկիլի,
Եւ այդ բոյրէն անուշակ ձեր կուրծքին տակ փրփրալի
Թո՛ղ որ ծաղկին անուրջներն ու սէրերը հեշտանքին,
Թո՛ղ որ ծաղկին ծաղիկներն ձեր սրտերու սարսուգին»:
Այս երգն իրենց ականջին օրօրի մը պէս կ'ուգայ,
Կը քընանան անխրոով՝ դառնութենէն անըզգայ
Մեր այս ոսին կեանքին, մինչ սոխակ մ'աղու ծառին մէջ
Կը տարածէ հովերուն իր սրտին հուր ելեւէջ
Որ կ'երկնայ մինչեւ ոտքն անուշաբոյր անտառին
Ուրտեղ բուեր լալագին ու ագռաւներ կը թափն:
Եւ իրենցմէ քիչ հեռւն ընթացքին մէջ՝ անմոլոր
Օձաճապուկ կ'երկնայ գետակն խաղաղ և անդորր
Դէպ՝ հանգրուանն իր վազքին, դէպի ափունքն երջանիկ
Եւ ալիքներն յամբօրէն կ'երթան շոյել իր մենիկ
Խաղաղաւէտ կողերը. ուր տեսքերով անուշակ
Նուշուֆարներն կը ծլին մինչ կը խամրի մանուշակ:
Վերն ասմազուն երկնքին անհունին մէջ ամայի
Նագեղաչուք քաղուածքով բամբիշն աղւոր կը յածի
Եւ ցոլացիկ իր վարսերն — արծաթագեղ, լոյս թելեր
Հրեշտակներու ժպիւղէն կարծես երէկ են ծլլեր —

իրենց փունջէն լուսափայլ ճերմակ շառայլ կը ցանցնեն
Ծործորներու վրայ լռին ու դաշտերու լուսեղէն:

2.

Մթնշաղին մէջ տարտամ՝ գորշ երիզներն ամպերուն
Կ'օսկեզօծուին, կը փայլին: Ի՛նչպիսի կոչէն սարսուռուն
Կարմրաշառայլ, վարդաման կոյսն ոսկեծամ կը ծնի:
Կը փեռնուին լայն փեղկերն աղօտափայլ, գորշ երկնի,
Կը քանդուին գուլաներն խաւարներուն անթափանց
Եւ եթերին մէջ կապոյտ ըղձանոյշներ մշտայած՝
Լոյս թափանցիկ մատներով իրենց ոսկի բաժակէն
Խնկարուրում՝ անուշակ ու երազներ կը ցանցնեն:
Արեգակն հուր շողշողուն, վէտվէտումով ծիրանի
Նուրը քանդակել կ'սկըսի պատկերներ բիւր, գեղանի.
Ճաճանչաւուխտ, նրբերանգ լոյս պսակներ բոլորուն
Յարածածան ճիւղերուն անուշաբոյր ծառերուն.
Եւ տեսիլներ կը բաշխէ աղու ծաղկանց հեշտավառ
Որոնք լռիկ կը ծաղկին քրլուրներու կողն ի վար:
Գիտակին քով համընթաց խումբ մը շողեր տարփաւոր
Գեղերփնելու կ'ըշտապեն պատկերներով զայն աղւոր,
Կարծես թէ մօտ օրուան մէջ Աստուածային խնճոյքին
Գեղազարդուած, պճնուած պատրաստ պիտի ըլլային:
Խումբ մը շողեր մի այլ տեղ հրեշտակներու պէս բարի
Զգած խնծիղն ու հեշտանք վայելքներու ու պարի
Զորքնելու կ'ըշտապեն արտասուածքոր ուռնեւոյն
Կայլակն խոնաւ վէրքերուն ու լռանիստ ցաւերուն:
Արեգակէն նոր զատուած ուրիշ շառայլ մ'ալ ոսկի
Խուսափելով ծառերուն սաղարթներէն՝ չեշտակի
Կ'երթայ ինչալ աչքերուն թարթիչներուն վըրայ սեւ
Եւ մազերուն մէջ քումայթ որ կը զոփան զերդ տերեւ:

Կ'ոյսն այդ շողէն զարթուցիչ աչերն աղու կը քթթէ,
Եւ կը նայի իր վերեւ ջինջ երկնքին արծաթէ:
Գլխուն վըրայ կամարւող խարշափագեղ ոստերուն,
Ծաղիկներու հոտեւան, ստուերներու երերուն.
Ու տընակին քով ծաղկած այծտերեւին գունագեղ
Բաղձանքներու հեշտագին, տեսիլներու մէջ չըքեղ:
Ի տես այս կոյս տեսքերուն, պատկերներուն լուռ, տարտամ
Եւ անոնց մէջ երեւցող գոյներուն գորշ բայց փարթամ,
Արշալոյսին հետ հըրուտ երանգներով հինայի
Իր փափկասուն հոգւոյն մէջ արշալոյս մը կը ծաթի:
Օ՛հ ինչ մաքուր մթնոլորտ, տեսարաններ կուսածին,
Ի՞նչ անուրջներ փողփողուն որոնք շուրջներ կը յածին.
Կարծես անմահ սէրերու, երազներու կիրակին
Փթթումներով ժպտագեղ, իղձերով՝ հոս կը ծաղկին:
Հըրաչքներն հո՛ս գոյներուն, կ'ստեղծուին ոչնչէն,
Բնութեան տեսքերն հոս համակ գորով ու սէր կը չնչնեն:
Անբըծութիւնն ալ կարծես ժպտներով լելակի
Ծաղիկներուն, ծառերուն լեռներուն մէջ կը ծաղկի:

Եւ կ'ընդլայնին իր մտքին հորիզոններն սահմանափակ
Անհունութեան մէջ ցաթող շառայներուն հանգունակ
Ճաճանչաւէտ արեւուն: Ու կը խորհի, կը խորհի,
Ունայնութեանց մէջ յածող սին տեսներն այս աշխարհի,
Ապերժանիկ ցանկոտէր կեանքն եսամոլ, քաղաքին
Անճատուր միշտ կիրքերու, տարփանքներու հեշտանքին:
Կեղծիքը զարշ մարդերուն հոն ինքնիշխան կը տիրէ
Անբըծութեան անհաղորդ և զուրկ անկեղծ սէրերէ:
Հոն մաքրափայլ կոյս հոգին լուռ, անգիտակ կը հալի
Կիրքերուն մէջ յորդահոս — եւուն անգունդ փոփրալի.
Հոն կը կասի մտածումն վեհ թըռիչքին հետ հոգեթով,
Մ'երազն աղւոր, ոսկեծղի ըղձանքներով անվրդով:
Բայց հոս կեանքն այս խաղաղիկ և անշըշուկ, մենաւոր,

Ո՛հ ի՞նչ տարբեր քաղաքէն, ի՞նչ անջրպետ հեռաւոր.
 Ի՞նչ աղւոր է կեանքն այս կոյս եղնիկներուն լեռնայած
 Մթնոլորտին մէջ բուրեան, երկնի մը տակ լայնաբաց:
 Հոս մեղքերու մէջ թաղուած փոխան քաղքի կեղծիքին
 Կը տեսնէ սէրն անըստուեր ծաղիկներու հեշտագին
 Սէրն անուշակ երկնքին, ասուպներուն սըլացիկ,
 Սէրն արեւուն բոցալառ և աստղերուն ցոլացիկ:
 Եւ վերջապէս իր հոգւոյն սէրն հըրայրքոտ յորդառատ
 Ըղձանքներով ոսկեծղի, անուրջներով անարատ:
 Ու կը յորդէին անպարփակ զգացումներն իր սրտին
 Զերդ արեւուն չողն աղու լերան կողի մը ետին:
 Ո՛հ ի՞նչ քաշող ուժ մ'ունէր, ի՞նչ անծանօթ դօրութիւն
 Որ զըրաւեց սիրտն իրեն այդ պատանին զուարթուն,
 Ինք քաղաքին մէջ փարթամ այն վարդն էր վէս ծործորին
 Որուն առջև ծաղիկներն դողդղագին կը ծռին,
 Զերդ նաժիշտներ հընազանդ անհամարձակ նայուածքով:
 Ոչ մէկ սիրով ակաղձուն երիտասարդ մ'իրեն քով
 Համարձակած էր երթալ, բանայ սիրտն իր բոցանուտ,
 Եւ մըմնել, «այ՛ աղջիկ կը տոչորիմ ես սիրոյդ
 Հոգեխըռով պապակէն, գոնէ համբոյր մ'ի՛նծի տուր...»
 Սակայն ինք միշտ անտարբեր զերդ մի խըրոխտ արձան լուռ,
 Անկարեկից կը կենար: Արդ ի՞նչպէս ուժ մը անտես
 Առինքնած էր իր հոգին, կամ ո՞ր երազն ոսկեգէս
 Բշտած էր զինք ետեւէն: Արդ չը գիտէր, միայն թէ,
 Հիմա սիրտն իր փաթթուած ժանեակներուն արծաթէ՝
 Երազներու մէջ չողող ալ աւելի երջանիկ
 Կը բողբոջէր, կը ծլէր լուռ բընութեան մէջ մենիկ:

Է.

Այսպէս կ'անցնէր կեանքն անոյշ սիրակցորդ այս զոյգին
 Անուրջներու, յոյսերու, յոյգերու մէջ հեշտագին:
 Իրենց փթթող հոգւոյն մէջ հրեշտակներու լուսազարմ
 Ժպիտն աղւոր կը ծլէր կարծես զեղուն բոյրով թարմ:
 Շատ գոհ էին իրարմէ իշխող սիրոյն հրպատակ,
 Ալ իրենց հուր հոգւոյն մէջ չըկար ոչ մէկ նըպատակ,
 Միայն այս լուռ ծոցին մէջ մայր բընութեան սիրագին՝
 Ըմբռնել կոյս բաժակէն ծորող վայելքն հեշտանքին:
 Անտես, աննիւթ կամք մը որ ալ իրարու մէջ ձուլած
 Զիրենք ըրած էր կարծես մէկ գոյութիւն, մէկ հատուած:
 Ի՞նչ անուշ էր, ի՞նչ քաղցըր, լուռ մենութեան մէջ ապրիլ.
 Եւ վայելել սիրոյ մը ծաղկած մայիսն. ապրիլ:
 Իրենց գլխուն վըրայ՝ ջինջ և լուրթ երկինք մ'ասմազուն
 Կը կամարուէր լուսացայտ: Վարն տերեւներ աղազուն՝
 Ուղեմուր, դալկահար թերթիկներուն հետ ծաղկանց
 Անկողին մը կ'ըլլային — համակ գրգանք գերազանց —
 Իրենց մարմինն տակ զեղուն օծումներով հոտեան:
 Ինչ անըսպառ հեշտանքներ և ի՞նչ վայելք կ'զգային
 Երբ թև ի թև դաշտերէն կը սահէին հոգեւին
 Եւ շուքերուն տակ նըստած ուռենիին արցունքոտ՝
 Արբշիւ ծաղկանց գրգահոյլ. բուրումներէն մէկահոտ՝
 Կը պատմէին իրարու երազն իրենց մշտայած,
 Լեցուն անհուն յոյգերով, խորհուրդներով տեսացած:
 Ինչպէս հոգին սիրածոր այդ պատանւոյն կը ցնծար
 Երբ կը տեսնէր զեղուհւոյն աչքերուն մէջ կենարար՝
 Երանգներով շաղապատ իր պատկերը լուսածիր,
 Եւ սէրն իր կոյս, անարատ, երազներն իր ցանուցիր:
 Ի՞նչ անսահման խըռովքով կը համակուէր իր հոգին
 Երբ անոր լոյս ծամերուն հոյններն ամբողջ սիրագին

Բուրուճնաւէտ և շատ նուրբ հիւսկէններով գալարուն
Անփութօրէն կիյնային իր մարմինն վրայ սարսուռն :
Այն ժամանակ լուսաւոր հրեշտակ մը զայն կը կարծէր
եւ իր սիրոյն մէջ արըշիւ՝ որ համակ հուր և բոց էր ,
կուրծքին վըրայ կը սեղմէր հեշտանքներու այդ հուրին
Թաղուած՝ անոյշ խոհերու ու յուշերու մէջ լըռին :
Եւ զերդ մանուկ փափկանոյշ օրօրոցին մէջ պառկած՝
կը դնէր գլուին հանդարտիկ անկեղծութեամբ մ'անկասկած ,
Ծունկին վըրայ , և կ'երգէր իբրեւ ոգի գիշերին :
« Բընա՛ցիր իմ սիրական , սիւքերն անա քեզ բերին ,
Ծաղիկներէն հապըշտապ փախդող երազն օգաշու ,
Շողերն անա շուտափոյթ եկան գլուխդ օծելու :
Բընացի՛ր իմ սիրական , իմ փափկանոյշ հըրեշտակ
Հոս խոհերուդ հետ լըռին՝ մեր ասմազուն երկնի տակ .
Նիրհէ՛ , ու ես դուրս ծորեմ էն անոյշն իմ երգերուս ,
Բոցավառուած շունչն հըրուտ իմ յոյզերուս և սիրոյս :
Ես աւիշըն իմ կեանքիս անա քեզի կը ձօնեմ ,
Փթթող ծաղիկն իմ հոգւոյս աղւճ՛ր , քեզ կը նուիրեմ :
Նիրհէ՛ հուրիս գեղակերտ , իմ աղանեակ անուշիկ
Եւ տերեւներն ուռննւոյն թող խարշափով մը յուշիկ
Անմահ սէրերն իմ պատմեն յոյզերուս հետ սիրածոր ,
Եւ թող լեցուին մեր երգէն դայար դաշտերն ու ծործոր :
Երգեցէ՛ք դուք ալ մեզ հետ ո՛վ թռչուններ գեղեցիկ
Որ քընանայ իմ հուրիս , անուշ քունով մ'հանդարտիկ ,
Եւ դո՛ւք համէտ կայլակներ , արտասուքներն ուռննւոյն ,
Դաշնակեցէ՛ք արտամաքամ ձեր մեղեդին մշտանոյն
Եւ այդ երգէն թող ծըլին ծաղիկներն իր հոգիին
Հո՛ս ծործորին մէջ բուրեան ու դաշտերու մէջ լըռին :
Եւ դուք շողեր ոսկեծղի արեգակին հըրավառ ,
Մէկդի թողէք ձեր վայելքն ու չըշունչներն ոգեւոր
Եւ ձեր փունջէն գեղեցիկ՝ ոսկի երազ թափեցէ՛ք ,
Սիրականիս գըլուխին լոյս պըսակներ հիւսեցէ՛ք : »

Եւ աղջիկն այդ հեշտանքին մոռցած իր վիշտն ու ցաւեր ,
Փակէր աչերն իր ծաւի այդ դաշնակէն քընաբեր ,
Եւ գըլուխը հուր՝ անոր ծունկին վըրայ սիրավառ
Դըրած՝ անոյշ և քաղցրիկ երազով մը կը քնանար :
Մինչ պատանին լեռներուն իր աչքերուն մէջ ծաւի
Թաղուած՝ խորունկ կ'երազէր անգիտակ վիշտ ու ցաւի .
Զերդ տատարակ մը սիրազեղ իր բունիկին քով կեցած
Որ կը հայի ընկերին անուրջներով մշտայած :

Ը .

Այսպէս օրեր սահեցան , առաւօտ մը երբ յանկարծ
Դարնանագեղ աղջիկն իր նոր կեանքին մէջ սիրարծարծ
Աշնանային դալկութիւն , նուազում մը ունեցաւ ,
Եւ իր հոգւոյն մէջ նըկուն՝ ծաւալեցաւ վիշտն ու ցաւ :
Կարծես որդ մը անծանօթ իր սրտին մէջ ծածկուած
Կը հատցընէր , կը կրծէր ծաղիկ կեանքն իր նորարաց :
Տժգունեցաւ արեւին հուր . երազներն ալ գընացին
Եւ դառնութիւններն հոգիին մէջ խորունկ վէրք մը բացին :
Վէրք մը խոցուած , հըրալիր— իշատակաց գերեզման , —
Ուր սէրն ու տենչ յոյսն , երազ պիտի թաղուին յաւիտեան :
Եւ զերդ արծիւ զարնըւած անդունդներու վրայ մթին ,
Թոփչներն իր կասեցաւ նուազումէ մը յետին :
Հիմա ցաւերն աղտաղտուկ ու տառապանքն՝ ոտքին տակ
Իրեն՝ մա՛ը ցուցուցին — մթին անդունդ անյատակ — :
Փայլակներու պէս՝ մաքէն սոսկումն անցաւ յեղակարծ ,
Ինչ դառն խաբկանք , երբ հազիւ իր նոր կեանքին սիրարծարծ
Փթթինագեղ ծաղիկը պիտի դեռ նոր վայելէր ,
Ո՛ր ձեռքն անգութ , մահաշունչ — ճակատագիր աննուէր —
Պիտի կամէր անջատել թարմ կոկոնն իր ծըղօտէն ,
Ուստեղ դեռ նոր իդձեր ու թիթեռնիկներ կը թեւեն :

Եւ անխօսուկ արտասուեց երազներուն հետ լրբին
Սեմին վրայ դառնաբոյր ու մըթաստուեր գիշերին։
Օ՛հ ինչ դառն էր գալարուիլ ցաւերուն մէջ աղտաղտուկ...
Եւ չ'ըմբոշխնած դեռ կեանքին վայելքն՝ ըլլալ լուռ տաղտուկ։
Այ ըզձանքներն չը թըռան իր երկնքին տակ խաժակ.
Այ չըկրցաւ ըմբոշխնել երջանկութեան լի բաժակ.
Երբ հազիւ էր զըպցուցած զայն շրթունքին վարդագեղ
Որ ահա վա՛ղ կը փշրուէր, դեռ երազին մէջ չըքեղ։
Այ տեսքն անոյշ ծաւերուն, ծաղիկներուն հեշտաբոյր,
Իրեն համար չունեցան ոչ մէկ հեշտանք հըրապոր։
Աչքերն հիմա չունէին այն չողն որուն հուրին տակ
Անըջացած կը հալէր ժպիտն երկնի կապուտակ.
Այլ կարծես թէ տօգունած վերջալոյսներ ըլլային
Նըշտինքով նուազուն, սարսուռներով տենդային։
Եւ օր մ'այսպէս՝ ըլլաինա՞ծ աչերն յառած երկնքին
Ի զուր կարգաց Աստուծոյ «Ո՛վ Արարիչ երկնային,
Խորախորհուրդ. անսգիւտ գիտեմ օրէնքդ անյեղի,
Թէ քու մէկ լուռ հրպուժէա հո՛ւս կեանքն անոյշ կը ծլի։
Գիտեմ նաեւ թէ դուն ես տէրն ու իշխան բացարձակ
Փողփողենէջ աստղերուն—աչքիդ առջեւ մի տրձակ...—
Տիրապետող յաւիտեան կոհակուռոյց ծովերուն,
Մէն մի նիւթին, ծաղկին մէջ քու ձայնիդ կայ երերուն։
Գու մէկ սաստող հրամանէդ, անդուլ վազքէն կը կասի
Փառքիդ յաւէրժ գրաւական արեգակն հուր ոսկեճղի։
Գիտեմ քու սէրդ ալ անհուն ո՛վ արարիչ երկնաւոր,
Որ կը ծաղկի ծառերուն, ծաղիկներուն մէջ աղւոր։
Գիտեմ սարսուռը բոլոր բոցանշոյլ հանճարիդ
Երբ կը կաթի երկնքէն, լոյս աստղերէն անքըթիթ.
Եւ յորդառատ զերդ փրփուր գորովանքդ ալ անսահման...
Բայց ինչ կ'ըսեմ Աստուած իմ. խոհերս անյոյս կը մնան...
Եթէ կեանքը ծաղկեցնող գուժ ու գորով ունէիր,
Ինչու հիքիս չը տուիր ասկէ նշոյլ մ'յուսալիր։

Ու թող տուիր որ թօշնի արեւս անյոյս, դալկահար,
Զերդ մի տերեւ աղաղուն փոթորիկէն քշուած յար։
Ըսէ՛ ինչո՞ւ ապաժամ մեղ կը լըքես ով Աստուած,
Միթէ ցա՛ւն ենք հանճարիդ ցաւին համար լոկ հաստուած,
Կամ քա՛ր անխօս, անըզգայ, անբոյս ժա՛յռ մը ապալեր,
Ծովափունքին խորերէն ապերջանիկ կանգնած վեր.
Միայն երկն ենք հաճոյքիդ տառապանքին հետ զօգուած,
Միայն սաղրանքն ահաւոր կեանքի վէ՛հին լայնաբաց,
Որ մեղ գերեց, յուսադրեց ըրաւ վայրկեան մ'երջանիկ
Անկարեկիր նետելու յետոյ մահուան մէջ լըռիկ։
Ըսէ՛ Աստուածն յաւէրժին անհունութեանց մէջ անհուն...
Եթէ չըկայ հոս հանգիստ ու վայելքը սէրերուն,
Բոպէի մը մէջ եթէ հարաւին հողմն ու խորշակ,
Պիտի քանդէ անգորով դաշտին վարդն ու մանուշակ.
Եթէ կ'ըսեմ չ'ըմբոշխնած կեանքի բաժակն հեշտաղին։
Դեռ չը ծաղկած կոկոններն մեր յոյսերու ծաղիկին,
Արշալոյսէն վերջ փարփառ՝ թէ պիտի գայ մահն իսկոյն
Եւ պիտ' կտորէ թեղն ոսկի մեր իղձերուն վարդագոյն,
Ուրեմն ինչո՞ւ կը չինես և կը քանդես ո՛վ Աստուած
Պալատն ոսկի մեր կեանքին լի յոյսերով կերտւած
Ահ է՛ր կուտաս դուն ըզմեղ այս անարեւ սև հողին
Երբ դեռ նոր մեր պիտ' ծաղկի մեղրալուսնի անկողինն...
Եթէ չըկայ հոս հանգիստ այս աշխարհի բովին մէջ
Լիլ ինչո՞ւ մեղ կ'ստեղծես... ցուրտ այս երկրին համար գէջ...»
Այ չը կրցաւ իր հոգւոյն այրացաւեր հուրն պողթկալ
Ու տենդաւառ գըլուխն իր մաղերուն հետ ծալ ի ծալ
Գնաց իյնալ հողին վրայ սրբփութով անսահման,
Որ իրեն լոյս մարմինին պիտի ըլլար գերեզման։
Եւ աչքերն իր խորանդունդ՝ աստուերներով մըթագոյն,
Այ յոգնաբեկ, լաց եղած անուրջներու հետ տըմոյն,
Յաւէրժապէս գոցուեցան արցունքով մը ագամանդ
— Վերջին լոյսէն անարփի խաւարին մէջ լըռաքանդ։

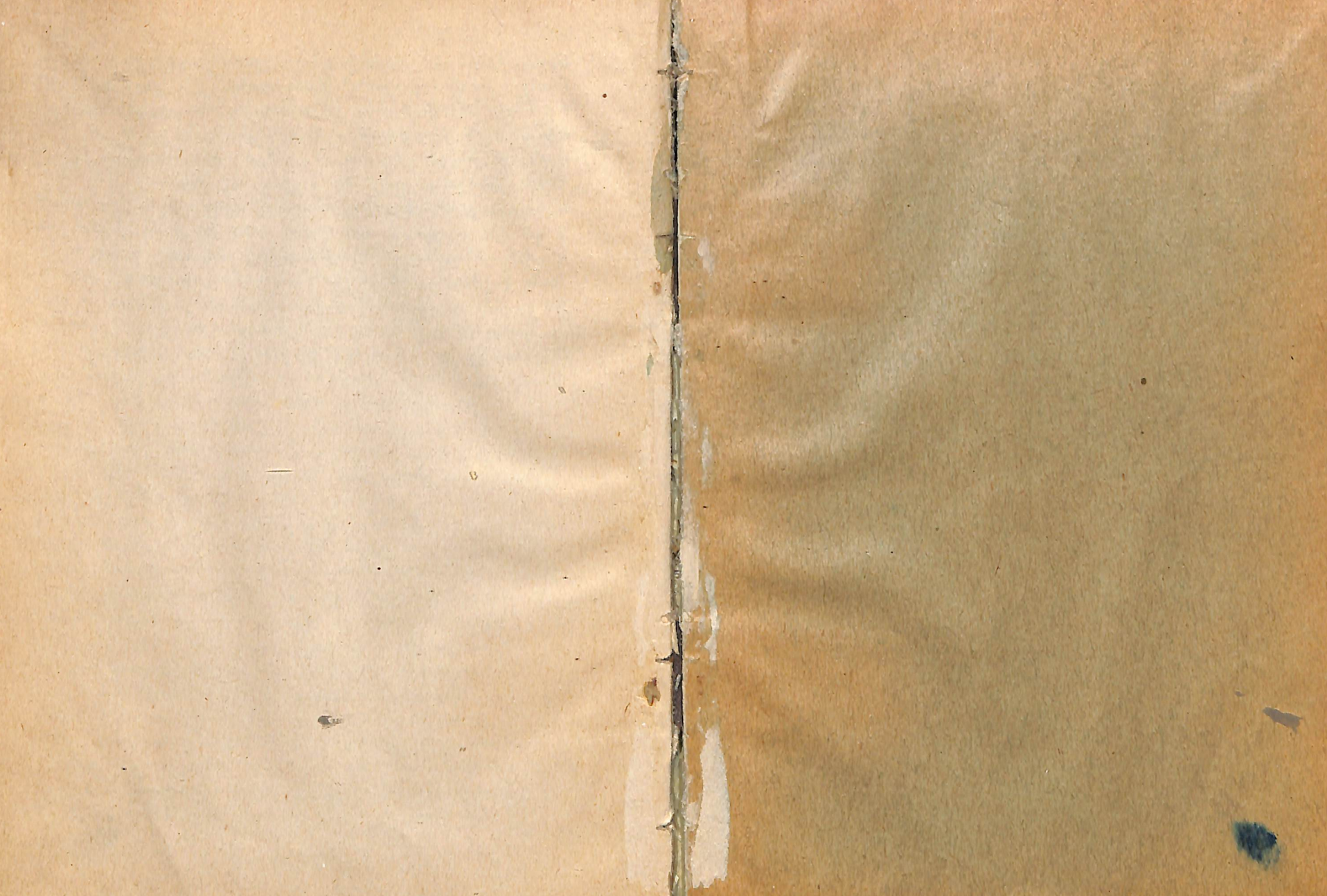
Եւ մօտեցաւ մահն իսկոյն տկար որսին տիրելու
Որ պայքարէ մ'ետք երկար եղած էր լուռ ու հըլու

Թ.

Պատանւոյն լուռ որտին մէջ սաստիկ մորմօք մը յանկարծ
Ծաւալեցաւ զերդ գիշեր ու կրակի պէս մըլտաց,
Հողին վրայ տարածուած մարմինն տնոր տեսնելով:
Օհ ի՞նչ խաբկանք ահաւոր ոսին կեանքին ընդհնով,
Դեռ մի քանի օր առաջ ան իրեն հետ ման կուգար
Դաշտերու մէջ պճնաղարդ, բըլուրներու կողն ի վար,
Դեռ մի քանի օր առաջ նա կերեւներ իր կեանքին,
Կոյս անուրջն իր բոցաթեւ, ու ծաղիկը հեշտանքին:
Ան իր հուրն էր սիրավառ՝ որուն առկայծ նըշոյլէն
Բողբոջեցան իր կուրծքին կոյս վարդերը լուսեղէն:
Գրգանքներով պարուրուած ան լուսնակ մ'էր իրեն շուրջ
Որ յածեցաւ, դաշներգեց մեղեգին, իր երկնահունչ:
Բայց հիմա հոն լուսաշիթ ուռիի մը տրտմանոս
Ստուերին մէջ ցուրտ, տարտամ կը քնանար լուռ, անխօս:
Եւ այն երգն որ կը զոփար իրենց շուրջը չատ անգամ
Հիմա անոր սեւ մահուան կ'ըլլար օրօրն տրտմաքամ:
Եւ իր անհուն խըռովքին, վիշտերուն մէջ թաթխուած
Լացաւ, լացաւ ու լացաւ թարրմ կեանքեր նորարաց,
Որ ծաղկի պէս անարեւ պիտի խամրէր դառնապէս:
Եւ օր մըն ալ երբ այսպէս կը թափառէր տրտմայեղձ
Ժայռերուն վրայ ապալեր զերդ եղջերու վիրաւոր,
Ընկղմած իր յուշերուն, խոհերուն մէջ տրտմածոր
Տեսաւ անդունդն լայներախ որ գինք թովքին կը կանչէր:
«Եկո՛ւր, եկո՛ւր, պատանի ո՛հ բաւ են քու հառաչներ,
Տառապանքն ալ վերջ ունի, եկո՛ւր ծոցիս մէջ անփոյթ,
Այ հերիք որ թափառի արեւդ անյոյս, մայրամուտ:

Եկո՛ւր ծոցիս մէջ ըմպէ խաղաղութիւնն յաւերժին
Եկո՛ւր, ես մահ կը կոչուիմ հանգրուանը ձեր վերջին:
Իմ ծոցիս մէջ չի խլրտիր ալ տառապող մարդկութիւնն:
Եկո՛ւր դուն ալ վերջացուր հիւծող կեանքդ դեղեւուն,
Եկո՛ւր և վարդն անուշակ որ լանջքիդ վրայ խամրեցաւ,
Պիտի անշուշտ բողբոջի հոս հոգիիդ մէջ անցաւ...»
Այս երգն իրեն ականջին հիմա օրօր մը կ'ըլլար,
Օրօրն անցնող իր սիրոյն, և կոյս կեանքին իր դալար:
Ու մէկ Խխուր նայուածքով խորունկ անդունդը չափեց...
Հիմա կարծես ալ մահէն չէր սարսափեր դողով մեծ,
Ձի կը յուսար անոր մէջ դտնել հանգիստն յաւիտեան:
Եւ սիրելւոյն ի խնդիր գէջ անդունդի մըթութեան
Յանձնեց զինքը, ոստուժով մը կեանքէն մահ անցնելով...:

Վ Ե Ր Ձ

ԳԻՆ 2 ՂՐՈՒՇ

11 701

2013

